

بررسی اثر مشاهده مدل‌های مبتدی، ماهر و ترکیبی در یادگیری یک تکلیف**شناختی - حرکتی****مهتاب عربی^۱، عبدالله قاسمی^۲، سیدمحمدکاظم واعظ موسوی^۳**

۱. استادیار رفتار حرکتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق

۲. استادیار رفتار حرکتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران*

۳. استاد روان‌شناسی ورزشی - فیزیولوژی روانی، دانشگاه امام حسین

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۳/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۸/۲۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر، مقایسه اثر مشاهده مدل‌های مبتدی، ماهر و ترکیبی در یادگیری مهارت شناختی - حرکتی تردستی با سه توپ بود. آزمودنی‌ها ۴۰ نفر از دانشجویان دختر ۱۹-۲۵ ساله بودند که هیچ آشنایی با تردستی نداشتند. شرکت‌کننده‌ها بعد از انجام پیش‌آزمون، به چهار گروه مشاهده مدل مبتدی، ماهر، ترکیبی و گروه فعالیت بدنی تقسیم شدند. گروه مشاهده مدل ماهر اجرای مهارت را توسط یک فرد ماهر از طریق فیلم ویدئویی تماشا کردند. گروه مشاهده مدل مبتدی اجرای مهارت را توسط یک فرد مبتدی از طریق فیلم ویدئویی تماشا کردند و مدل ماهر - مبتدی، هر دو نمایش مدل ماهر و مبتدی را مشاهده کردند. پژوهش طی شش هفته انجام شد. سه مرحله پیش‌آزمون؛ یعنی اکتساب، یادداری و انتقال انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق تحلیل واریانس یک‌راهه با اندازه‌گیری مکرر انجام شد ($P < 0.05$). از آزمون کروییت موچلی، آزمون تعقیبی شفه و توکی و روش گرین هاوس - گیزر نیز استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که در آزمون اکتساب، یادداری مشاهده مدل مبتدی به‌طور معناداری نسبت به گروه‌های دیگر بهبود بیشتری را به‌همراه دارد؛ اما در آزمون انتقال معنادار نبود. در مجموع، این پژوهش نشان می‌دهد که مدل مبتدی برای یادگیری یک تکلیف شناختی - حرکتی سودمندی بیشتری دارد.

واژگان کلیدی: یادگیری حرکتی، یادگیری مشاهده‌ای، اکتساب، یادداری، انتقال، مدل

مشاهده‌ای، تردستی

مقدمه

در مطالعات رفتاری زیادی نشان داده شده است که افراد می‌توانند از طریق مشاهده، تکالیف حرکتی جدید را یاد بگیرند (۱-۳) و همچنین، شواهد بسیار قوی و قطعی‌ای دربارهٔ ارتباط بین فرایندهای فیزیولوژیک اعصاب عمل و مشاهده وجود دارند (۴) که از ایدهٔ تسهیل یادگیری حرکتی از طریق مشاهده مهارت حمایت می‌کنند (۵). اثر تمرین مشاهده‌ای در مقابل اثرهای تمرین بدنی قابل ملاحظه نیست؛ ولی نشان داده شده است که اثر آن از بی‌تمرینی بهتر است (۶). مشاهده، یادگیری بسیاری از مهارت‌های مختلف را از قبیل زمان‌بندی زنجیره‌ای^۱ (۷،۸) و پیش‌بینی تطابق^۲ بهبود می‌بخشد (۹). یکی از جنبه‌های چالش‌برانگیز آموزش مهارت‌ها از طریق مشاهده، ارائهٔ بهترین مدل است؛ زیرا، بیشتر مربیان تلاش می‌کنند که از بهترین روش نمایشی برای آموزش نوآموزان خود استفاده کنند. بعضی تلاش می‌کنند تا از مدل ماهر برای آموزش استفاده کنند و بعضی از مدل مبتدی. استفاده از مطلوب‌ترین نوع مدل سؤال است که سال‌ها بین پژوهشگران مطرح بوده است و براساس آن، نظریات مختلفی نیز ارائه شده‌اند. از دیدگاه آلبرت بندورا^۳، مهارت‌هایی که دارای مدل‌های ماهر هستند، برای کدگذاری نمایش‌ها در ذهن بهتر هستند و در نتیجه، باعث بهبود سطح یادگیری می‌شوند (۱۰). همچنین، از دیدگاه نظریهٔ بوم‌شناختی اسکالی و نیوویل^۴ (۱۱)، مشاهده‌گر در تلاش‌های اولیهٔ خود در اجرای مهارت، اطلاعات مربوط به راهبردهای مدل را برای حل مسائل حرکتی تقلید می‌کند؛ بنابراین، به نظر می‌رسد که از این حیث مدل ماهر نسبت به مدل مبتدی سودمندی بیشتری داشته باشد (۱۲). با توجه به اینکه این مدل یک مثال کامل از چگونه انجام‌دادن و یک راهبرد حرکتی مناسب است (۱۳)، احتمالاً مشاهده‌کننده را قادر می‌کند تا ارائهٔ دقیق و ادراک طرح اولیه را فرا بگیرد (۱۴). مزیتی که مدل ماهر دارد این است که برای یادگیرنده تصویری از یک الگوی حرکت مطابق با حرکت ایده‌آل فراهم می‌کند (۱۵). این در حالی است که در سال ۱۹۸۶، جک آدامز^۵ نظریه پرداز نامی یادگیری حرکتی پژوهش‌هایی را انجام داد (۱۶). در این پژوهش‌ها نتیجه‌گیری شده است که مشاهدهٔ مدل‌های در حال یادگیری یک مهارت، نسبت به تماشای نمایش افراد ماهر در همان مهارت، بیشتر مؤثر است.

-
1. Sequential Timing
 2. Coincidence Anticipation
 3. Bandura
 4. Scully & Newell
 5. Adams, Jack

در ارتباط با سودمندی مدل های ماهر و مبتدی یا هر دو پژوهش های زیادی انجام شده اند و نتایج متفاوتی به دست آمده است؛ به عنوان نمونه، هیس و همکاران (۱۷) در پژوهش مشابه با مطالعه حاضر نشان دادند که در یک تکلیف تردستی مشاهده مدل ماهر نسبت به فعالیت بدنی، به تنهایی یادگیری تکلیف را بهبود می بخشد. هورن و همکاران (۱۸) نشان دادند که مشاهده مدل ماهر موجب تسهیل سریع تر در کسب هماهنگی در مشاهده کننده می شود. حاتمی (۱۹) گزارش داد که برای یادگیری سرویس ساده والیبال، مشاهده الگوی ماهر بهتر از مشاهده الگوی درحال یادگیری است. قبادی و همکاران (۲۰) با پژوهش روی پاس بغل پا در فوتسال، بر کارآمدی مدل ماهر تأکید کردند. ولف و مورنل^۳ (۱۵) بیان کردند مزیتی که مدل ماهر دارد، تصویری از یک الگوی ایده آل است که برای فراگیرنده فراهم می کند.

افزون بر این، استی ماری^۴ و همکاران (۳) در مقاله ای بیان کردند که مدل مبتدی ممکن است استراتژی های بیشتر و بزرگ تری را نسبت به مدل ماهر تقویت کند. بوچانان و دین^۵ (۲۱) در پژوهش دیگری نشان دادند که مشاهده یک مدل مبتدی افتراق ادراکی را که ممکن است در تولید عمل نقش کلیدی ایفا کند، تسهیل می کند. عرب عامری و همکاران (۲۲) در پژوهشی در مورد بررسی تأثیر سطح تبحر الگو بر اکتساب، یادداری و انتقال یک مهارت حرکتی نشان دادند که برای یادگیری سرویس بلند بدمینتون استفاده از الگوی ماهر و الگوی درحال یادگیری به یادگیری منجر می شود. هاشمی و فرخی (۲۳) در ارتباط با اثر سطح مهارت بر پیشرفت در ظرفیت تشخیص خطا و اصلاح آن، تفاوت معناداری را بین دو گروه الگوی درحال یادگیری و ماهر مشاهده نیافتند.

اخیراً نیز اندریوکس و پروتیو^۶ (۲۴، ۲۵) در پژوهش هایشان از هر دو مدل ماهر و مبتدی برای یادگیری یک تکلیف حرکتی استفاده کردند و نشان دادند که استفاده از هر دو مدل مبتدی و ماهر به صورت ترکیبی، منجر به بهبود بیشتر یادگیری می شود. نتایج پژوهش رهبان فرد و پروتیو^۷ (۲۶) روی یک تکلیف الگوی زمان بندی نسبی نشان داد که استفاده هر دو مدل مبتدی و ماهر به صورت ترکیبی در مقایسه با استفاده از هر مدل، به تنهایی منجر به بهبود بیشتر یادگیری می شود. به دنبال این پژوهش،

-
1. Hayes
 2. Horn
 3. Wulf & Mornell
 4. Ste-Marie
 5. Buchanan & Dean
 6. Andrieux & Proteau
 7. Rohbanfard & Proteau

مطالعه دیگری انجام شده است که نتایج آن نیز نشان داد تلفیق مشاهده مدل مبتدی و ماهر با فعالیت بدنی در یک کوشش تمرینی، می‌تواند یادداری با طول مدت بیشتری را ایجاد کند (۲۴،۲۵). از آنجایی که یادگیری مشاهده‌ای یکی از بهترین نوع تمرینات برای یادگیری مهارت‌های حرکتی برای استفاده مربیان است و با توجه به نتایج متفاوتی که در پژوهش‌های مختلفی در این زمینه به دست آمده است، هنوز به درستی مشخص نیست که استفاده از کدام مدل در یادگیری افراد ارجح است. آیا استفاده از مدل مبتدی ارجح است یا استفاده از مدل ماهر و براساس پژوهش‌های اخیر ترکیب مدل‌های ماهر-مبتدی؟ زیرا، به این صورت می‌توان روش انتقال اطلاعات را به شیوه مؤثری تبدیل کرد که در نهایت به اجرای موفق مهارت بینجامد؛ بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که مطلوب‌ترین نوع ارائه مدل برای یادگیری یک مهارت از نوع شناختی- حرکتی چیست؟

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر، نیمه تجربی از نوع طرح آزمون‌های متعادل شده بود. جامعه آماری این پژوهش ۴۰ دانشجوی دختر (۲۵-۱۹ سال) از دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق بودند که ۱۰ نفر در گروه مشاهده مدل ماهر، ۱۰ نفر در گروه مشاهده مبتدی، ۱۰ نفر در گروه مشاهده ماهر-مبتدی و ۱۰ نفر در گروه فعالیت بدنی بودند. در این پژوهش، از آزمون مهارت تردستی^۱ (۲۷) استفاده شد. از شرکت‌کننده‌ها خواسته شد با استفاده از توپ‌های «استیج»^۲ تردستی آبخاری سه‌تویی را یاد بگیرند. در تردستی آبخاری با هماهنگی دست‌ها، سه توپ در مسیر پرواز توپ به شکل عدد هشت کنترل می‌شود که در آن، دو توپ در یک زمان در فضا خواهد بود.

این پژوهش در سه مرحله انجام شد: مرحله اول، پیش‌آزمون؛ مرحله دوم، اکتساب و مرحله سوم، یادداری و انتقال. در پیش‌آزمون، پیش از یک دوره تمرین پنج‌هفته‌ای، همه شرکت‌کننده‌ها آزمون را به مدت یک دقیقه انجام دادند. ابتدا به شرکت‌کننده‌ها سه توپ تنیس داده شد. آن‌ها آموزش دیدند که دو تا از توپ‌ها را در دست ترجیحی خود (دست راست) و یک توپ را در دست چپ خود نگه دارند. به آن‌ها گفته شد که تا حد ممکن تعداد سیکل‌های تردستی بیشتری را در دوره زمانی یک دقیقه‌ای به اتمام برسانند. به آن‌ها گفته شد که یک سیکل تردستی شامل الگوی عدد هشت است و برای شروع باید یک توپ را از دستی که حاوی دو توپ است (دست راست)، در جهت دست دیگر تقریباً تا سطح چشم پرتاب کنند. توپ دوم نیز باید در جهت دست دیگر و درست قبل از گرفتن توپ اول پرتاب شود و به همین صورت تا آخر انجام شود. یک سیکل تردستی موفق شامل کامل کردن این

1. Juggling

2. Stage

فرایند برای دو مرتبه بود؛ به طوری که فرد بتواند شش پرتاب متوالی و شش دریافت انجام دهد. در صورت تلاش های ناموفق از فرد خواسته شد دوباره چرخه تردستی را کامل کند. مرحله اکتساب شامل یک دوره زمانی پنج هفته ای متشکل از دو جلسه ۲۵ دقیقه ای در هفته بود (در مجموع ۱۰ جلسه تمرین). در اولین جلسه، شرکت کننده ها به طور تصادفی به چهار گروه تقسیم شدند. گروه مشاهده مدل ماهر، گروه مشاهده مدل مبتدی، گروه مشاهده مدل ترکیبی ماهر- مبتدی و گروه فعالیت بدنی (کنترل). در این مرحله، از یک دوربین ویدئویی پاناسونیک استفاده شد. برای گروه های مشاهده، ابتدا از یک تردست ماهر و یک تردست مبتدی هنگام اجرای عمل تردستی فیلم برداری شد. نوار نمایش مسیر سه توپ در صفحه فوروینتال (روبه رو)، دو بار و هر بار به مدت دو دقیقه نمایش داده شد. نمایش های حرکت روی صفحه تلویزیون ۲۹ اینچ سامسونگ با استفاده از یک ضبط ویدئویی نمایش داده شدند. گروه های مشاهده به تفکیک هر جلسه را با مشاهده یک مدل ماهر، مدل مبتدی، و مدل ماهر- مبتدی عمل تردستی آبشار سه تویی را شروع کردند. گروه ماهر- مبتدی ابتدا یک دقیقه مدل ماهر و سپس، یک دقیقه مدل مبتدی را مشاهده کردند. گروه کنترل نیز یک مطلب خواندنی غیرمرتبط با تکلیف اصلی را برای همان مدت زمان مطالعه کردند. بعد از مشاهده مدل ها و تکلیف خواندن (در گروه کنترل)، هر شرکت کننده سه توپ را دریافت کرد. اگر شرکت کننده ای از گروه های مشاهده از آزمونگر سؤالی داشت، آزمونگر به او یک بازخورد استاندارد برای راهنمایی می داد (مثال: سعی کن عمل تردستی مدل را به یاد بیاورید و آن حرکت را کپی کنید؛ زیرا، این به موفقیت در تردستی منجر می شود). در هر جلسه، همه آزمونگرها به مدت ۲۰ دقیقه تمرین تردستی سه تویی را انجام می دادند. ۱۰ دقیقه بعد از اولین مشاهده و ۱۰ دقیقه بعد از دومین مشاهده تمرین می کردند. گروه فعالیت بدنی (کنترل) نیز هیچ گونه آموزش آشکار و اضافی را دریافت نمی کرد. فقط در همان مدت زمان ۲۰ دقیقه، تمرین بدنی بدون مشاهده داشتند. در پایان هفته های اول، سوم و پنجم، همه شرکت کننده ها همانند پروتکل پیش آزمون یک دقیقه آزمون عمل تردستی را بدون بازخورد اجرا کردند.

در این پژوهش، مقیاس عملکرد تردستی کل تعداد چرخه های تردستی موفق اجرا شده توسط هر شرکت کننده طی جلسات آزمون (پیش آزمون، آزمون در پایان هفته های اول، سوم، پنجم و یادداری و انتقال) بود. مجموع دفعات چرخه های موفق بر مبنای شمارش تعداد دفعاتی که شرکت کننده شش پرتاب و دریافت متوالی را در یک آبشار یا سری استاندارد کامل می کرد، محاسبه می شد که در آن با اولین توپ، در دست شروع کننده که همان دست ترجیحی بود به پایان می رسید. اگر شرکت کننده ای کنترل یک توپ را از دست می داد سیکل شکست خورده تلقی می شد و فرایند محاسبه متوقف می شد؛

برای مثال، اگر شرکت‌کننده‌ای ۶۶ پرتاب و دریافت موفق را با نظم و ترتیب صحیح کامل می‌کرد، امتیاز ۱۱ را دریافت می‌کرد (۲۷). در مرحله آخر، یک هفته بعد از آخرین جلسه همه شرکت‌کننده‌ها برای آزمون نهایی یادداری مجدداً بازگشتند و همان پروتکل جلسه پیش‌آزمون را بدون هیچ بازخوردی اجرا کردند و روز بعد، آزمون انتقال گرفته شد؛ بدین ترتیب که آزمودنی‌ها با توپ‌های کوچک فوتبال‌دستی به مدت یک دقیقه و بدون هیچ بازخوردی پروتکل پیش‌آزمون را اجرا کردند.

نتایج

داده‌های به‌دست‌آمده از چهار گروه مشاهده مدل ماهر، مبتدی، ماهر-مبتدی و گروه فعالیت بدنی در طول شش هفته دوره اکتساب و همچنین، یک هفته بعد از آن که شامل آزمون یادداری و انتقال بود، تحلیل شدند.

داده‌ها از طریق چهار (گروه) \times شش (دوره اندازه‌گیری) به‌دست‌آمد. از تحلیل واریانس یک‌راهه برای آزمون تفاوت در معناداری بین چهار گروه و سه دوره اندازه‌گیری اکتساب، یادداری و انتقال استفاده شدند. با معنادار شدن تحلیل واریانس، از آزمون کرویت موجلی استفاده شد. برای مشخص شدن اینکه تفاوت در بین کدامیک از گروه‌ها وجود دارد، از آزمون تعقیبی شفه و توکی^۳ استفاده شد و با معنادار شدن واریانس‌ها، از روش گرین‌هاوس-گیزر برای تعدیل درجات آزادی استفاده شد. سطح معناداری برای تمام تحلیل‌های آماری $P < 0.05$ در نظر گرفته شد و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس. پی. اس. اس. نسخه ۱۷ تحلیل شدند.

در ارتباط با نتایج اکتساب تکلیف شناختی- حرکتی، از تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر استفاده شد. ابتدا از آزمون کرویت موجلی برای تعیین برابری واریانس‌ها استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره یک آمده است.

جدول ۱- نتایج آزمون کرویت موجلی

سطح معناداری	درجه آزادی	خی دو تقریبی	اثر درون آزمودنی فاکتور
۰/۰۰۰	۵	۷۳/۸۴	تکلیف شناختی- حرکتی

* $P < 0.05$

1. ANOVA
2. Test of Sphericity Mauchly
3. Test of Scheffe & Tukey
4. Greenhouse-Geisser
5. SPSS

با در نظر گرفتن نتایج جدول شماره یک، فرض برابری واریانس‌ها برآورد نشد ($P=0.000$)؛ در نتیجه، با توجه به برآورد نشدن واریانس‌ها، از روش گرین هاوس- گیزر برای تعدیل درجات آزادی استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره دو آمده است.

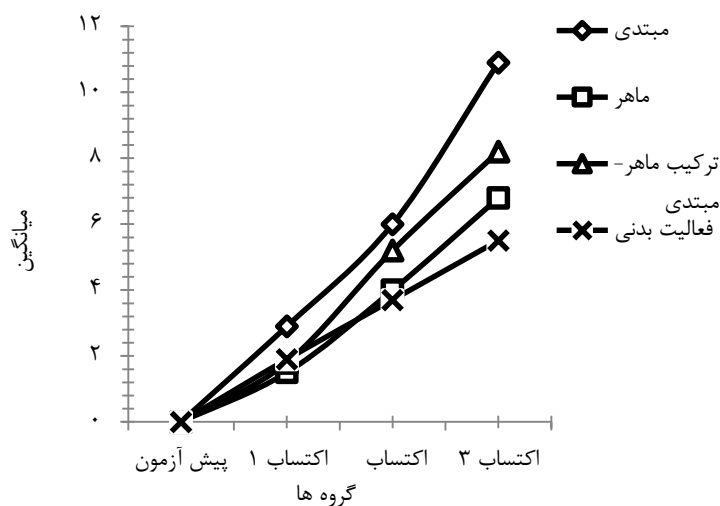
جدول ۲- نتایج تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر

آماره منابع تغییر	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مربعات	ارزش F	سطح معناداری	اندازه اثر
بین گروهی	۱۱۲/۳۵	۳	۳۷/۴۵	۲/۹۵	*۰/۰۴۶	۰/۱۹۷
درون گروهی	۱۳۹۰/۳۵	۱/۴۸	۹۳۹/۲۸	۸۸/۸۸	*۰/۰۰۰	۰/۷۱۲
اثر تعاملی	۹۳/۵۰	۴/۴۴	۲۱/۰۵	۱/۹۹	۰/۱۰۲	۰/۱۴۲

* $P < 0.05$

نتایج جدول شماره دو نشان می‌دهد که آزمون اثرهای بین گروهی معنادار است ($P=0.046$). این امر نشان می‌دهد که در چهار گروه پژوهش حاضر، در اکتساب تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین، از آزمون تعقیبی توکی برای اثرهای بین گروهی استفاده شد. نتایج آزمون تعقیبی بین گروهی نشان می‌دهد که تنها بین گروه‌های مبتدی و فعالیت بدنی تفاوت معناداری وجود دارد ($P=0.046$)؛ بنابراین، مشاهده تفاوت میانگین نشان می‌دهد که گروه مبتدی میانگین بالاتری در مقایسه با گروه فعالیت بدنی دارد ($P=0.05$).

برای مقایسه اختلافات بین گروهی در پیش‌آزمون نیازی به آزمون آنوای یک‌راهه وجود ندارد؛ زیرا، میانگین همه افراد در همه گروه‌ها صفر به دست آمد؛ بنابراین، تفاوتی بین گروه‌ها وجود ندارد. از دیگر نتایج جدول شماره دو این است که اثر اصلی درون گروهی معنادار است ($P=0.001$)

شکل ۱- میانگین پیش آزمون و آزمون‌های اکتساب در گروه‌ها

نتایج تحلیل آنوای یک‌راهه برای مقایسه عملکرد گروه‌ها در مرحله یادداری نشان داد که آزمون اثرهای بین‌گروهی معنادار است ($P = 0.028$). این امر نشان می‌دهد که در چهار گروه پژوهش حاضر، تفاوت معناداری در یادداری تکلیف شناختی- حرکتی وجود دارد. نتایج آزمون تعقیبی نیز نشان می‌دهد که تفاوت در بین کدامیک از گروه‌ها وجود دارد (جدول شماره سه).

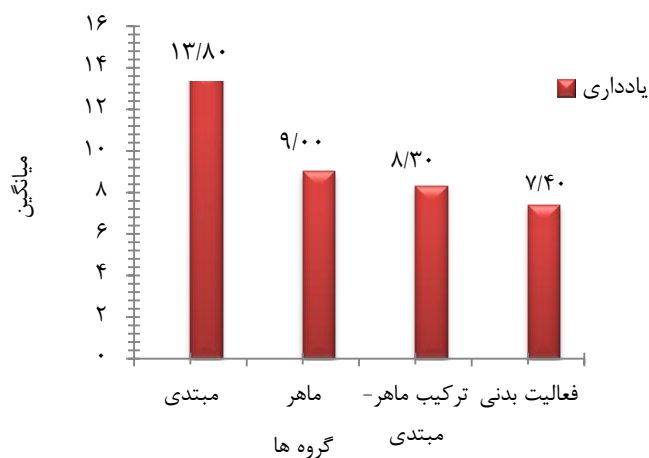
جدول ۳- نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه

آماره منابع تغییر	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مربعات	ارزش F	سطح معناداری
بین گروهی	۲۴۵/۲۷	۳	۸۱/۷۵	۳/۴۱	۰/۰۲۸
درون گروهی	۸۶۲/۱۰	۳۶	۲۳/۹۴	-	-
کل	۱۱۰۷/۳۷	۳۹	-	-	-

* $P < 0.05$

نتایج آزمون تعقیبی نشان داد که بین گروه‌های فعالیت بدنی و مبتدی در آزمون یادداری تفاوت تقریباً معناداری وجود دارد ($P = 0.053$). مقایسه میانگین‌ها و مشاهده تفاوت میانگین

نشان می‌دهد که گروه مبتدی از میانگین بالاتری برخوردار بود. در موارد دیگر، تفاوت معناداری مشاهده نشد.

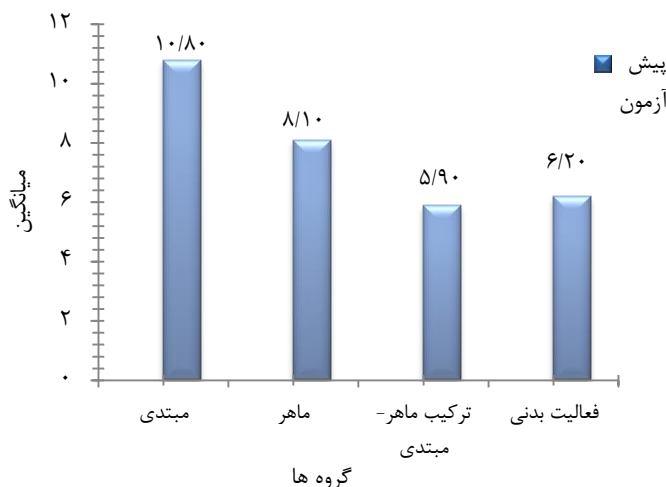
شکل ۲- میانگین پیش‌آزمون و آزمون یادداری در گروه‌ها

همان‌طور که شکل بالا نشان می‌دهد، آزمون یادداری همه گروه‌ها از میانگین پیش‌آزمون آن‌ها بیشتر بود. پیش‌آزمون در اینجا صفر بود. نتایج تحلیل آنوای یک‌راهه برای مقایسه عملکرد گروه‌ها در مرحله انتقال نشان داد که آزمون اثرهای بین‌گروهی معنادار نیست ($P = 0.057$). این امر نشان می‌دهد که در چهار گروه پژوهش حاضر، تفاوت معناداری در انتقال تکلیف شناختی- حرکتی وجود ندارد (جدول شماره پنج).

جدول ۵- نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه

آماره منابع تغییر	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مربعات	ارزش F	سطح معناداری
بین‌گروهی	۱۵۲/۵۰	۳	۵۰/۸۳	۲/۷۴	۰/۰۵۷
درون‌گروهی	۶۶۷/۰۰	۳۶	۱۸/۵۲	-	-
کل	۸۱۹/۵۰	۳۹	-	-	-

* $P < 0.05$

شکل ۳- میانگین پیش‌آزمون و آزمون یادداری در گروه‌ها

همان‌طور که شکل شماره سه نشان می‌دهد، پیش‌آزمون‌ها صفر بودند. میانگین آزمون انتقال در گروه ترکیب ماهر-مبتدی کمتر از گروه‌های دیگر بود و میانگین آزمون انتقال در گروه مبتدی بیشتر از گروه‌های دیگر بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین این بود که کدام‌یک از مدل‌های مشاهده‌ای ماهر، مبتدی یا ترکیب ماهر-مبتدی، یادگیری مهارت شناختی- حرکتی تردستی را بهبود می‌بخشند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در هر سه مرحله اکتساب، یادداری و انتقال، مشاهده مدل مبتدی نسبت به گروه‌های دیگر برتری داشت و این برتری به‌جز مرحله انتقال در دو مرحله دیگر معنادار بود.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های قبلی (۳۱-۲۸، ۲۱، ۹، ۳) مبنی بر برتری مشاهده مدل مبتدی در یادگیری مهارت‌ها هم‌خوانی دارد. مینی^۱ و همکاران (۲۷) در پژوهشی مشابه با پژوهش حاضر نشان دادند که مدل مبتدی در یادگیری تکلیفی چون تکلیف تردستی سودمندتر است. هیروز^۲ و همکاران (۲۸) نیز در پژوهشی در رابطه با یادگیری الگوی جدید هماهنگی دودستی، سودمندی استفاده از مدل مبتدی را نشان دادند. از آنجایی که یک مبتدی مستعد به‌کاربردن خطای بزرگ و مکرر

1. Meaney
2. Hirose

نسبت به یک ماهر است، مشاهده کننده شانس بیشتری برای تشخیص این اشتباهات و یادگیری آنها دارد (۹)؛ بدین معنایکه مشاهده گر با شیوه های فعال تر درگیر حل مسئله می شود؛ بنابراین، مشاهده کننده با مشارکت تعدادی از فعالیت های شناختی قادر به کشف خطا و اصلاح آن است که این مسئله در فرایند یادگیری بسیار اهمیت دارد (۳۱)؛ یعنی مدل مبتدی الگوی خوبی برای اینکه فرد چه باید انجام بدهد، نیست؛ ولی زمانی که فرد یک مدل مبتدی را مشاهده می کند، احتمالاً تکلیف را از طریق بهبود تشخیص خطا و مکانیسم های اصلاح خطا یاد می گیرد. مطالعات نشان داده اند که مدل در حال یادگیری کوشش های شناختی را در بین فرایند مدل سازی افزایش می دهد (۱۶)؛ در نتیجه، سودمندی کوشش های شناختی مشاهده کننده را به تولید مجدد و یادگیری بهتر تکلیف مشاهده شده سوق می دهد. عبارت «وقتی او توپ را پرتاب می کند توپ را بسیار بالا می اندازد. من می فهمم که چه کاری را نباید انجام بدهم و وقتی او غلط انجام می دهد به من کمک می کند که بفهمم چه کاری را نباید انجام بدهم» نشان می دهد که مشاهده کننده یک مدل هم سطح، بازنمایی شناختی تکلیف تردستی را آسان می کند. دانستن اینکه چه کاری را نباید انجام داد، شاید اطلاعات معنادار بیشتری را برای مبتدی از دانستن اینکه چه چیزی را انجام دهد بیان می کند (۲۷). پژوهش حاضر با تعدادی از پژوهش های انجام شده قبلی (۳۴-۳۱، ۲۰، ۱۹) که سودمندی مدل ماهر را نشان دادند، هم خوانی ندارد؛ بنابراین، ممکن است علت مطابقت نداشتن پژوهش حاضر با تعدادی از پژوهش های قبلی در استفاده از تکالیف مختلف باشد که ممکن است از نظر میزان شناختی یا حرکتی بودن متفاوت از پژوهش حاضر باشد؛ به عنوان مثال، ولشر^۱ (۳۲) روی یک تکلیف زمان بندی کار کرد و ال-ابود^۲ و همکاران (۳۳) پژوهشی را در زمینه هدف گیری در تکلیف دارت انجام دادند. هر دو مطالعه نشان دادند که مدل ماهر سودمندی بیشتری دارد. قبادی (۲۰) پژوهشی را در زمینه تکلیف پاس بغل پا در فوتسال انجام داد و نتایج مشابه سودمندی مدل ماهر را نشان داد. حاتمی و همکاران (۱۹) و سوزنده پور و همکاران (۳۵) پژوهشی را در زمینه سرویس والیبال انجام دادند و بر سودمندی مدل ماهر تأکید کردند. هیس^۳ و همکاران (۲۷) در پژوهش مشابه با مطالعه حاضر نشان دادند که در یک تکلیف تردستی مشاهده مدل ماهر نسبت به فعالیت بدنی، به تنهایی یادگیری تکلیف را بهبود می بخشد. با توجه به اینکه در پژوهش آنها از مدل مبتدی استفاده نشده است، ممکن است این مورد دلیلی بر هم خوانی نداشتن آن باشد (۲۷)؛ بنابراین، طبق نتایج پژوهش حاضر فرایندهای درگیر در مشاهده

-
1. Welsher
 2. Al-Abood
 3. Meaney

مدل نشان می‌دهند که مشاهده مدل مبتدی کوشش‌های شناختی را در بین فرایند مدل‌سازی افزایش می‌دهد (۳۷، ۳۱، ۳۰، ۱۶)؛ بنابراین، مشاهده‌کننده را قادر می‌سازد که از فرایند حل مسئله سود ببرد. این پدیده که در اصطلاح «کوشش شناختی» نامیده می‌شود، احتمالاً در سراسر فرایند الگودهی اتفاق می‌افتد و مدل مبتدی در طول تمرین مشاهده‌کننده را آماده می‌کند و فرصت حل مسئله را به او می‌دهد (۳۸). با توجه به نتایج پژوهش حاضر که با تعدادی از پژوهش‌ها هم‌خوانی دارد و نیز با نتایج تعدادی از پژوهش‌های قبلی هم‌خوانی ندارد، می‌توان گفت براساس نظر وین برگ و ویگ لند^۱ (۳۹)، به دلیل اینکه تکالیف مختلف انواع متفاوتی از اطلاعات را فراهم می‌کنند و در نتیجه، فرصت‌های مختلفی را برای بازنمایی ذهن طرح‌ریزی می‌کنند، می‌توان به این نتیجه رسید که عناصر مهم تکلیف، به مهارت حرکتی مورد مطالعه بستگی دارند. آدامز در سال ۱۹۸۶ نشان داد که تکالیف یادگیری حرکتی شامل عناصری هستند که قابل مشاهده نیستند؛ مانند تقاضاهای زمان‌بندی. آدامز بیان کرد که مشاهده‌کننده از طریق باز خورد حاصل از اجرا می‌تواند با فعالیت‌های حل مسئله مدل ارتباط برقرار می‌کند و برعکس، این عقیده که شرکت‌کننده مدل ماهر را کپی می‌کند و خطاهایش را کاهش می‌دهد، خطاها به وسیله مدل‌های مبتدی ممکن است واقعاً برای یادگیری با فراهم کردن تجربه در تشخیص خطا و اصلاح آن‌ها مفید باشند (۱۶).

این مسئله می‌تواند دلیل مناسبی باشد که چرا پژوهش‌های مختلف درباره سودمندی مدل‌ها نتایج متفاوتی را نشان داده‌اند؛ بنابراین، اگر تکالیف مختلف برای یادگیری نیاز به دسترسی به اطلاعات مختلف دارند، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که این مسئله در مورد تکالیف شناختی - حرکتی نیز صادق است. بدین مفهوم که اطلاعات مورد نیاز برای یادگیری تکالیف شناختی - حرکتی به گونه‌ای است که اطلاعات ضروری توسط ارائه مدل مبتدی نسبت به مدل‌های دیگر بهتر به فرد منتقل می‌شود و نسبت به ارائه مدل‌های دیگر سودمندی بیشتری دارد؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود که مربیان و معلمان تربیت‌بدنی در استفاده از مدل‌ها با توجه به نوع مهارتی که قصد آموزش آن را دارند، دقت بیشتری کنند؛ به عنوان مثال، پیشنهاد می‌شود که در یادگیری تکالیفی چون تکالیف شناختی - حرکتی، معلمان و مربیان تربیت‌بدنی برای سودمندی بیشتر و بازدهی سریع‌تر، در آموزش خود از مدل مبتدی استفاده کنند.

منابع

1. Hayes, J.S & et al. Visual online control processes are acquired during observational practice. *Acta Psychologica*, 2013.143, 298-302.
2. Larssen, B.C & et al. What and learn: Seeing is better than doing when acquiring consecutive motor tasks. *Plos One*, 2012. 7(6), 1-8.
3. Ste-Marie & et al. Observation interventions for motor skill learning and performance: An applied model for the use of observation. *Int Rev Sports Exe Psychol*. 2012.5(2): 145-76.
4. Higuchi, S & et al. Imitation and observational learning of hand actions: Prefrontal involvement and connectivity. *Neuroimage*, 2012. 59, 1668-83.
5. Hayes & et al. General motor representations are developed during action-observation. *Exp Brain Res*. 2010 Jul; 204(2):199-206.
6. McCullagh, P., & Weiss, M.R. Modeling: Considerations for motor skill performance and psychological responses. In R.N. Singer, H.A. Hausenblas, & C.M. Janelle (Eds.), *Handbook of Sport Psychology*. 2001; pp. 205-238. New York: John Wiley & Sons.
7. Blandin, Y. & et al. Cognitive processes underlying observational learning of motor skills. *Q J Exper Psychol*. 1999. 52, 957-79.
8. Blandin, Y. & et al. on the cognitive processes underlying contextual interference and observational learning. *J Mot Behav*. 1994. 26: 18-26.
9. Blandin, Y., & Proteau, L. On the cognitive basis of observational learning: Development of mechanisms for the detection and correction of errors. *The Q J Exper Psychol*. 2000.53(A): 846-67.
10. Edwards, H. E. *Motor control and learning: From theory to practice*. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning. Publisher: Yolanda Cossio Acquisitions Editor; 2011
11. Scully, D. M., & Newell, K. M. Observational learning and the acquisition of motor skills: Toward a visual perception perspective. *J Human Mov Stud*. 1985.11: 169-86.
12. Magill.R.M, *Motor learning, Concepts and Application*, 6th edition, Mc Graw-Hill publisher; 2007.
13. Bandura, A. *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 1977.
14. Sheffield, F.N. Theoretical considerations in the learning of complex sequential tasks from demonstrations and practice. In A.A. Lumsdaine (Ed.) *Student response in programmed instruction*. 1961. (pp. 13-32). Washington, DC: National Academy of Sciences.
15. Wulf, G., & Mornell, A. Insights about practice from the perspective of motor learning: a Music Performance Res. 2008.2: 1-25.
16. Adams, J. A. Use of the model's knowledge of results to increase the observer's performance. *J Hum Movement Stud*. 1986. 12: 89-98.
17. Hayes, S.J. Ashford, D., Bennett, S.J. *Goal-directed imitation: The means to an end*. Elsevier B.V. All rights reserved. PsycINFO classification, 2008, 2330; 2340; 2343.
18. Horn, R. R & et al. Visual search and coordination changes in response to video and point-light demonstrations without KR motion. *J Mot Behav*. 2005. 37: 265-75.

19. Hatami farzaneh. Investigation of skill surface on acquisition and retention of Volleyball simple service, Master thesis. School of sport sciene and physical education, Shahid Beheshti universty intehran; 2003.
20. Ghobadi Neda., & et al. comparing the effects of and expert models observation on performance and learning of futsal side foot pass. *Eur J Exp Biology*. 2013. 3(1):508-12.
21. Buchanan, J. J., & Dean, N. J. Specificity in practice benefits learning in novice models and variability in demonstration benefits observational practice. 2010. *Psychol Res*.74:313–26.
22. Arabameri. E., & et al. Effects of level model skill on the acquisition, retention and transfer of a motor skill learning. *J Development Mot leaning*. 2004. Volume 21:123-41. (In Persian).
23. Hashemi Somayeh Sadata, Farokhi Ahmad, Effect of Model's Skill Level on Development of Capability Error Detection and Correction Mechanism. *RRAMT* 2014.40 (4): 305-17.
24. Andrieux, M., & Proteau, L. Observation learning of a motor task: who and when? *Exp Brain Res*. 2013 Aug; 229 (1):125-37.
25. Andrieux Mathieu. Proteau Luc. Mixed observation favors motor learning through better estimation of the model's performance, *Exp Brain Res*. 2014 Oct; 232(10):3121-32.
26. Rohbanfard H, Proteau L. Learning through observation: acombination of expert and novice models favors learning. *Exp Brain Res*. 2011. 215:183–97.
27. Meaney, K., Griffin, L.K., & Hart, M. The effect of model similarity on girls' motor performance. *J TEACH PHYS EDUC*. 2005.24: 165-78.
28. Hirose T., & et al. Effectiveness of the use of a learning model and concentrated schedule in ob servational learning of a new bimanual coordination pattern. *Int J Sport Health, Sci*.2004. 2: 97-104.
29. Buchanan JJ, Ryu YU, Zihlman K, Wright DL. Observational pract-ice of relative but not absolute motion features in a singlelimb multi-joint coordination task. *Exp Brain Res*. 2008. 191:157–69.
30. Lee, T.D., & White, M.A. Influence of an unskilled model's practice schedule on observational motor learning. *Hum Mov Sci*. 1990. 9:349–67.
31. Martens R, Burwitz L, Zuckerman J. Modeling effects on motor-performance. *Res Q*. 1976. 47:277–91.
32. Welsher; McMaster. The Impact of Variability in Observational Practice on Skill Learning: Theoretical and Applied Considerations. Copyright by Arthur Michael Welsher. September. McMaster University (Kinesiology) Hamilton, Ontario; 2015.
33. Al-Abood, S., & et al. Effects of manipulating relative and absolute motion information dur-ing observational learning of an aiming task. *J Mot Behav*. 2001. 33(3):295-305.
34. Ashford, D., Bennett, S. J., & Davids, K. Observational modeling effects for movement dynamics and movement outcome measures across differing task constraints: A meta-analysis. *J Moto Behav*. 2006. 38: 185-205.

35. Suzande pour, R., & et al. The comparison of Two Methods of Self- Modeling and Video Demonstration of an Expert on the Acquisition and retention of Volleyball Serve skill. J Development Mot leaning. 2009. Volume 1: 61- 77. (In Persian).
36. Hebert, E.P., & Landin, D. Effects of a learning model and augmented feedback in tennis skill acquisition. Res Q Exerc Sport. 1994. 65: 250- 7.
37. McCullagh, P., & Caird, J.K. Correct and learning models and the use of model knowledge of results in the acquisition and retention of a motor skill. J Mov. 1990. 18: 107-16.
38. Lee TD, Swinnen SP, Serrien DJ. Cognitive effort and motor learning. Quest 1994. 46(3):328-44.
39. Weinberg, R., & Weigland, D. Goal setting in sport and exercise: A reaction to Locke. Journal of Sport and Exercise Psychology. 1993, 15, 88-96.

استناد به مقاله

عربی مهتاب، قاسمی عبدالله، واعظموسوی سیدمحمدکاظم. بررسی اثر مشاهده مدل های مبتدی، ماهر و ترکیبی در یادگیری یک تکلیف شناختی- حرکتی. رفتار حرکتی. پاییز ۱۳۹۷؛ ۱۰(۳۳): ۳۵-۵۰.
شناسه دیجیتال: 10.22089/mbj.2018.2476.1297

Arabi M, Ghasemi A, Kazem Vaez Mousavi S. M.K. Effect of Novice, Expert and Mixed Observational Models on Cognitive-Motor Task Learning. Motor Behavior. Fall 2018; 10 (33): 35-50. (In Persian). Doi: 10.22089/mbj.2018.2476.1297

Effect of Novice, Expert and Mixed Observational Models on Cognitive- Motor Task Learning

M. Arabi¹, A. Ghasemi², S. M. Kazem Vaez Mousavi³

1. Assistant Professor of Motor Behavior, Azad Islamic University of branch East Tehran, Tehran, Iran
2. Assistant Professor of Motor Behavior, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran*
3. Professor of Sport Psychology, Imam Hossein University, Tehran, Iran

Received: 2016/06/08

Accepted: 2016/11/12

Abstract

The aim of this study was compared the effect of observation of novice, expert, and mixed models, in motor- cognitive task learning for 3-ball cascade juggle. The participants were 40 female students aged 19 to 25 who had never juggling. They were divided in to four matched groups after pre-test: novice model observation group, expert, mixed and physical practice group. Expert model observation group watched a video executing the skill by a skilled person. Novice model observation group watched a video executing the skill by a novice and mixed model watched both videos. The research was done in six weeks. Three phases were down, pree test, acquisition, retention and transfer. Data were analyzed with repeated measures ANOVA ($P < 0.05$). There was used of mauchly's test of sphericity, Scheffe post hoc test, tukey test and greenhouse geisser test too. The result was show that novice model observation was better than other groups during the acquisition, retention and transfer phase but in the transfer test it was not significant. Finally, this research is show that the use of novice model is Beneficial for motor-cognitive skills learning.

Keywords: Motor Learning, Observational Learning, Acquisition, Retention, Model Demonstration, Juggling

* Corresponding Author

E-mail: A_gh_m2003@yahoo.com